

Jānis Kokoškins

Vadošais kreditēšanas speciālists

Augusts, 2010

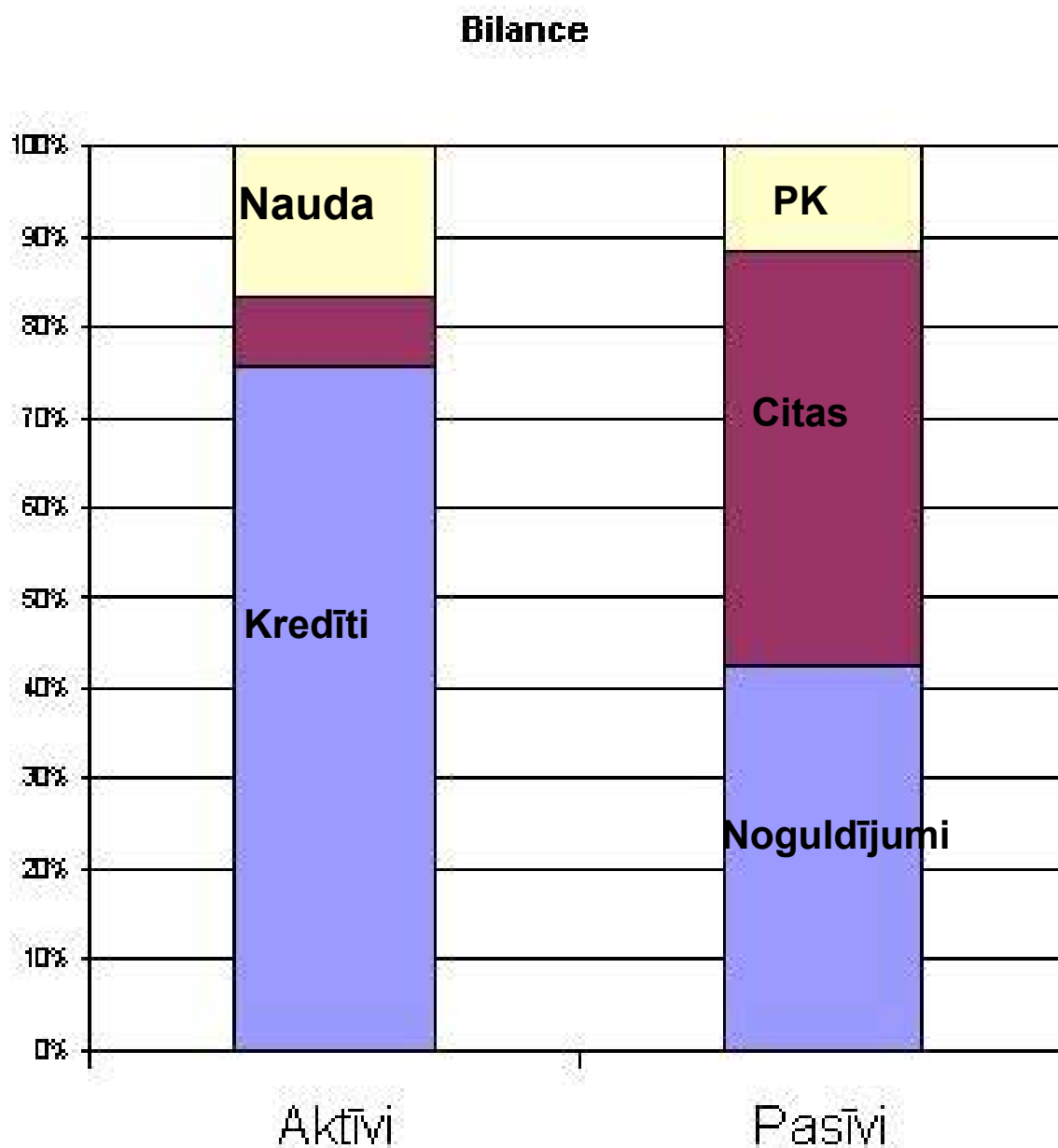
Kā Banka skatās uz Tavu biznesu

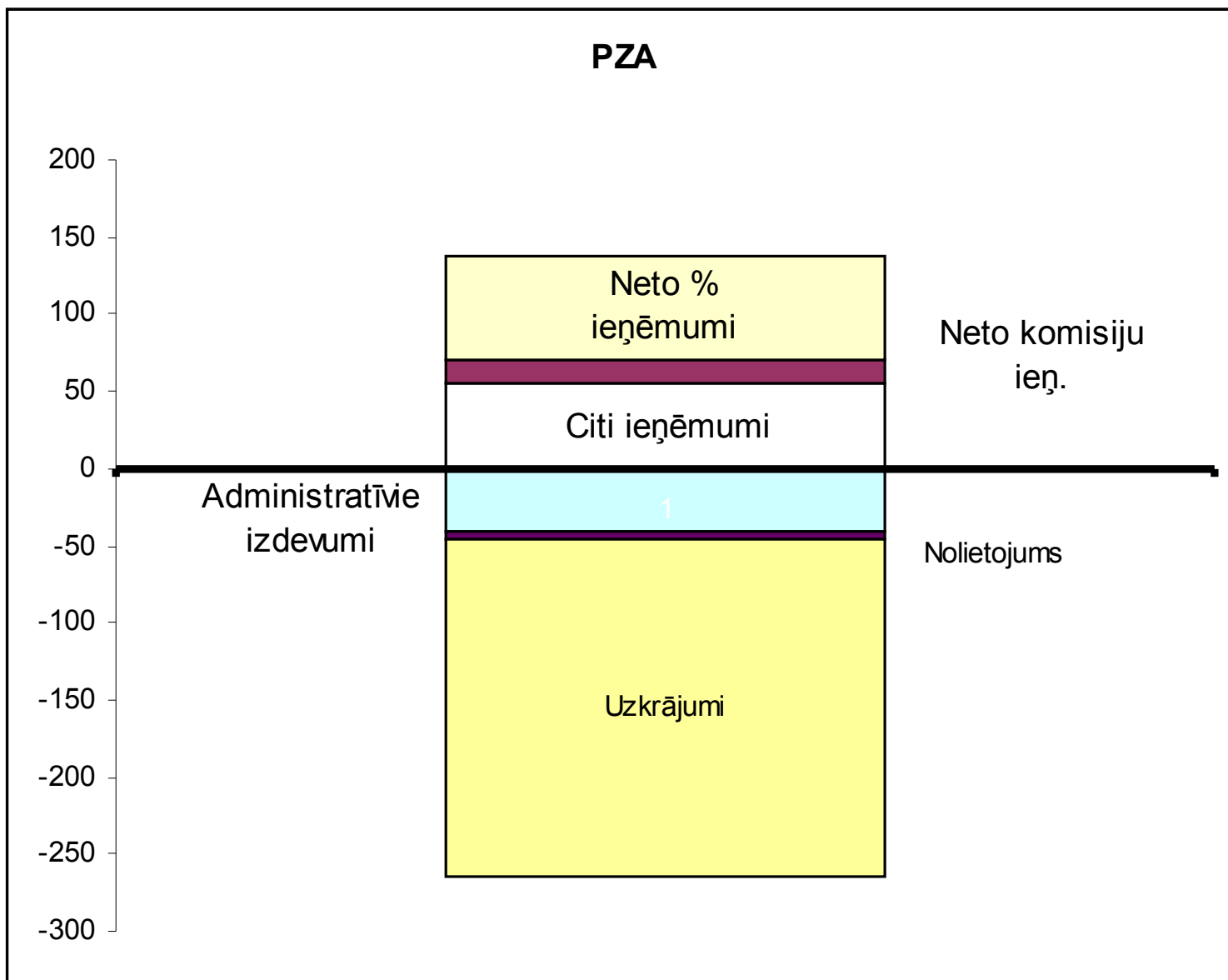
Dienaskārtība

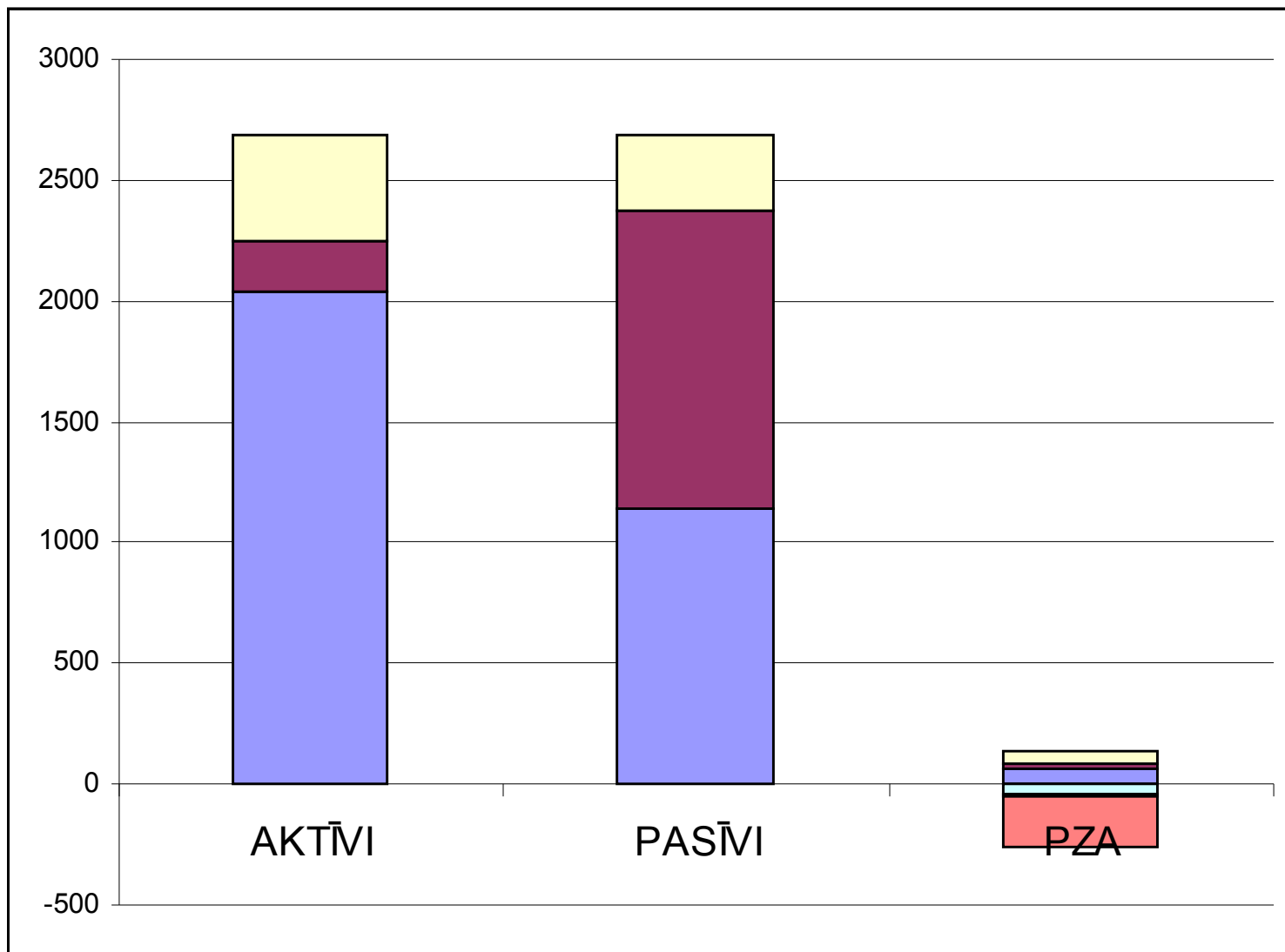
- Banku biznesa specifika
- Darbības vide
- Ko bankas vēlas zināt

Banku biznesa specifika

1. īpatnība

1. īpatnība

- Peļņa ir niecīga attiecībā pret nepieciešamo ieguldījumu
- Nevar atļauties nekvalitatīvu kredītportfeli

2. īpatnība

- J: Kas notiek ar kredītu, ko banka iedevusi normālam klientam?
- A: Tas tiek pakāpeniski atmaksāts!

- J: Kas notiek ar procentu ieņēmumiem?
- A: Tie samazinās!

- J: Kas notiek ar izmaksām?
- A: Tām ir tendence pieaugt!

- J: Kas bankai jādara, lai pelnītu?
- A: Jāizdod jauni kredīti!!!

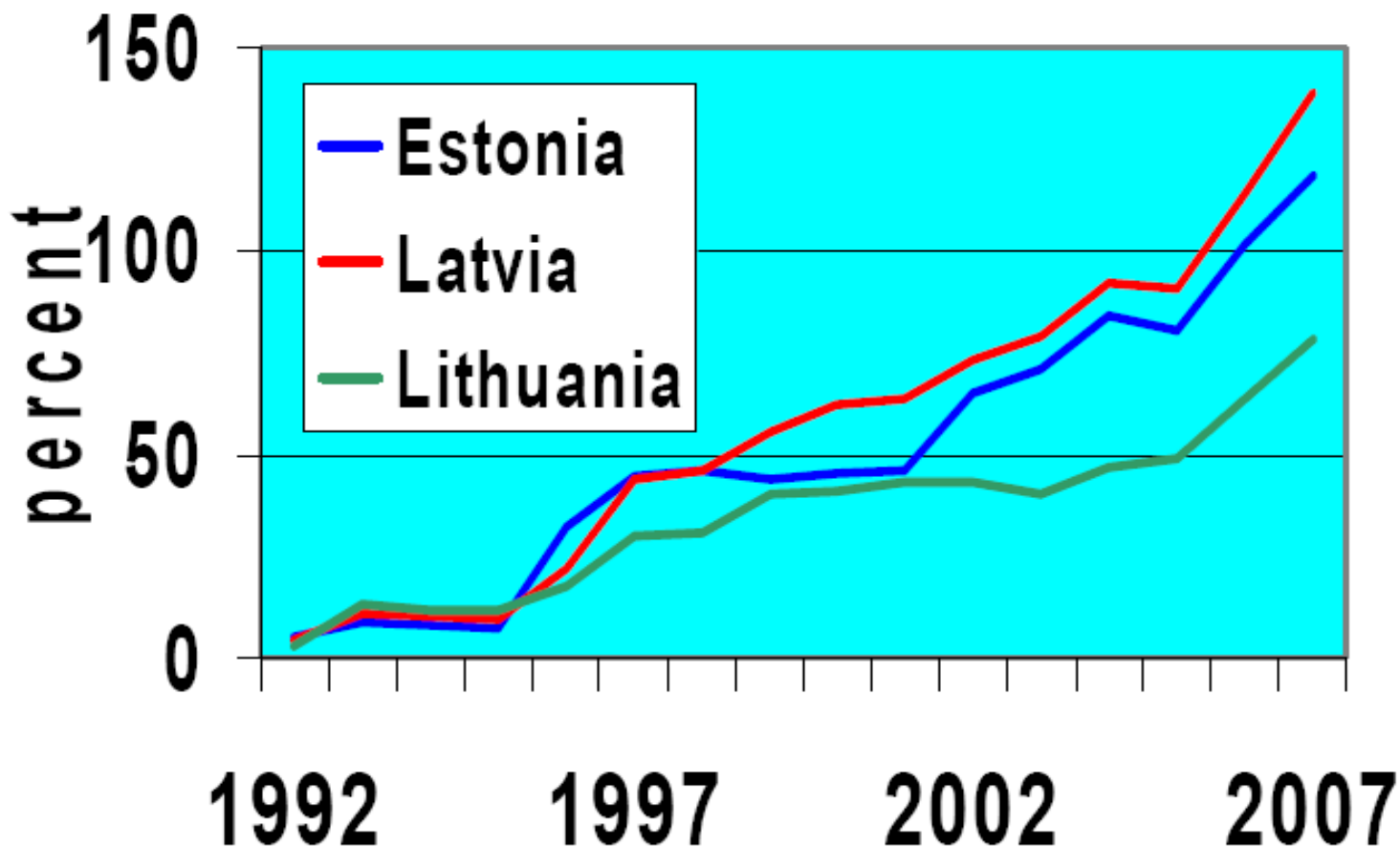
- J: Kas notiek ar izmaksām?
- A: Tām ir tendence pieaugt!

- J: Kas bankai jādara, lai pelnītu?
- A: Jāizdod jauni kredīti!!!

Darbības vide

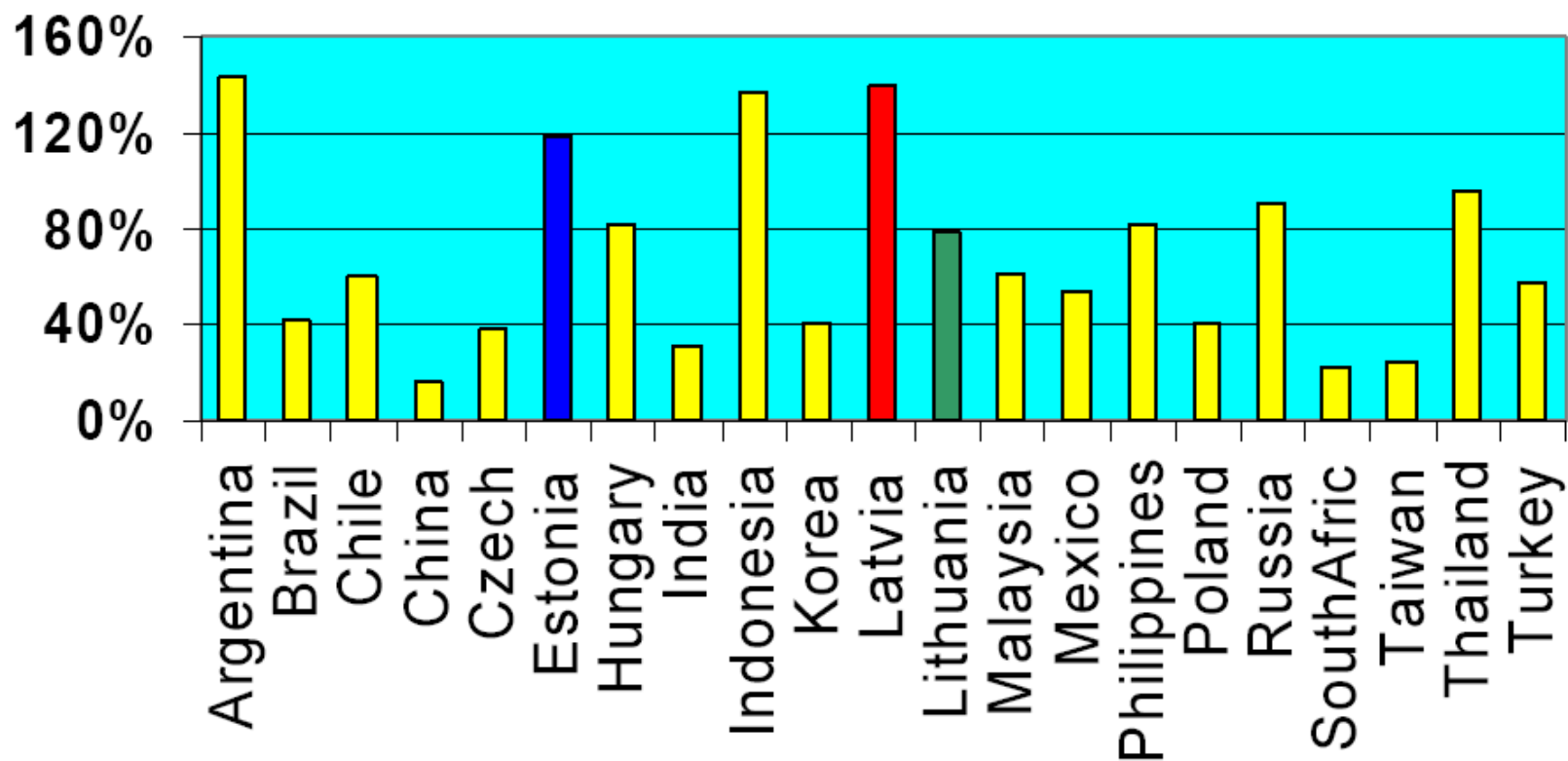
Baltijas valstu izaugsmes fenomens bija lielā mērā balstīts uz lētiem un pieejamiem kredītiem!

Ārējās saistības pret IKP

Turpmāk ekonomikā jābūt saistību samazinājumam

Ārējās saistības pret IKP

- **VISI** esam līdzatbildīgi par krīzi.
- Mēs *visi pārvērtējam Latvijas ekonomikas iespējas.*
- Mēs visi domājam, ka pēc iestāšanās ES, ***konverģence uz vidējo ES līmeni*** ir mūsu tiesības, kas “dotas no augšas”.
- Uzņēmēji pārvērtēja savu ***spēju kredītus atmaksāt***.....
Bankas pārvērtēja uzņēmēju spēju aizņemties..... Valdība ļāva burbulim “pūsties” vēl lielākam un pati to arī “pūta” .....

Mūsu domāšanai par saistībām (kredītiem) ir jāmainās!

- “Mūsu pašreizējā domāšana veido mūsu pašreizējos rezultātus. Ja gribam citus rezultātus, ir jāmaina pati domāšana”
/Alberts Einšteins/
- Izpratne par kredītiem Baltijas valstīs ir bijusi citādāka kā pārējās ES valstīs.
- Izpratne par pašu ieguldījuma nozīmi un pašu kapitāla nepieciešamību ir vāja.
- Banka nav tas pats kas investors!!! (Nav tik vienkārši: “Ja ir labs projekts, tad ir jābūt arī bankas naudai”).

Piemērs: 1/10 loterija

- Emitētas **10** loterijas biļetes;
- Katra maksā **100 USD**;
- Viena ir “laimīgā” ar **1 MUSD**;

- Jautājumi:
  - Vai jūs pirktu tādu loterijas biļeti?
- Vai jūs aizdotu **100 USD** biļetes iegādei (nenodrošinātu kredītu)?
- **PS: Tā kā bankām pašu kapitāls ir tikai ap 10%, tad tās nevar atļauties zaudēt vairāk kā katru desmito kredītu!**

Esošās banku prioritātes

- ***Darbs ar kavētājiem*** un potenciālo zaudējumu mazināšana;
- Pašu kapitāla saglabāšana un ***pelnītspējas atjaunošana***;
- Esošās situācijas saprašana (cik daudz un cik ilgi vēl IKP samazināsies?) – līdz ar to ***nogaidoša pozīcija*** kreditēšanā;
- Visbiežāk bankas ir tik pārņēmtas darbā ar nemaksātājiem, ka vienkārši ***trūkst laiks izvērtēt jaunus projektus!***
- Pie esošā ekonomiskā fona arī jāsaprot, ka ir nepieciešama ļoti ***liela drosme***, lai izsniegtu jaunus kredītus!
- **Sagatavošanās jaunam ekonomikas ciklam:**
  - Gūto mācībstundu apkopojums;
  - Iekšējo politiku, procesu pārskatīšana;
  - Kontroles mehānismu revidēšana, uzlabošana;

Ko bankas vēlas zināt

- Spēja apkalpot esošās saistības no **esošās naudas plūsmas**;
- **Investīciju periodā** (piem. būvniecības laikā) skaidra spēja maksāt **vismaz procentu** maksājumus no esošās naudas plūsmas;
- Vismaz aptuveni prognozējami rezultāti gan esošās darbības ietvaros, gan no investīciju projekta;
- Stingrākas prasības **jauniem kredītu ņēmējiem**:
  - Tikai uz spēju atmaksāt (naudas plūsmu) balstīta kreditēšana;
  - Lielāks **pašu ieguldījums**;
  - Lielāka skaidrība / pārliecība par naudas plūsmu. Stabili un **prognozējami rezultāti**;
  - Būtiskāks akcents uz **nozares riskiem** un kopējo situāciju konkrētā nozarē.

Finanšu koeficienti, parametri

- Pašu kapitāls vismaz ~ **30%**;
- Kopējām saistībām pret uzņēmuma peļņitaspēju (EBITDA) nevajadzētu pārsniegt **5**;
- Naudas plūsmas segumam vajadzētu būt vismaz **1.2** (rēķina kā uzņēmuma peļņitaspēja EBITDA dalīta ar procentu un pamatsummas maksājumiem). Tātad nepieciešama vismaz **20%** rezerve naudas plūsmā.
- Spēja norēķināties laikā (bez būtiskiem kavējumiem) pirmkārt ar banku un arī ar citiem kreditoriem.

Praktiski ieteikumi uzņēmējiem

- ***Esiet pret bankām atklāti.*** Katras pārlicināšanas pamatā ir spēja runāt ne tikai par labajām lietām, bet arī par riskiem, parādot kā tie tiek mazināti. Nesniedziet selektīvu informāciju.
- ***Plānojiet savu darbību*** gan stratēģiski, gan skaitļos. Iepazīstiniet banku ar saviem plāniem (īpašu uzsvaru banka liks uz finanšu plāniem).
- Atbildes “ko tad tagad var vispār plānot” un “viss jau tāpat ir valsts un banku rokās” neliecina, ka ***uzņēmējs pārvalda savu biznesu.***
- Pat ja situācija ir smaga sagatavojiet konkrētu plānu ko **JŪS** mainīsiet:
  - Izmaksu samazināšana;
  - Jaunu tirgu apgūšana;
  - Efektivitātes uzlabošana.

Mīti par bankām

- **Mīts**: Bankām kreditējot ir vajadzīgas tikai ķīlas.
- **Patiesība**: Bankas aizdod naudu un atpakaļ sagaida to pašu naudu (nevis ķīlu). Tās bankas kas aizdod tikai pret ķīlu ilgi nepastāv!

- **Mīts**: Bankām ir interese pārņemt ķīlas no problēmās nonākušiem klientiem.
- **Patiesība**: Normālas bankas ir gatavas darīt gandrīz jebko lai ķīlas vietā tomēr saņemtu kredītmaksājumus. Pret problēm kredītu (vai pēc izsoles pārņemtu ķīlu) bankai ir jāveido uzkrājumi vismaz **~50%** apmērā (bet bankām pašu kapitāls ir tikai **10%**).

- **Mīts**: Banku vadība ir “mākslīgi” ierobežojusi kredītu pieejamību.
- **Patiesība**: Nav iespējams efektīvi “no augšas” regulēt kredītu pieejamību. Vienīgais normālais atlases kritērijs ir spēja kredītu atmaksāt!

- Cilvēkiem ir raksturīgi labos laikos pārspīlēt pozitīvo un sliktos laikos pārspīlēt negatīvo.
- Sākumā ir drosme, tad nāk pieredze
- Pasaules viena no bagātākā cilvēka (**Vorena Bafeta**) dzīves moto:

“Esiet bailīgi tad, kad pārējie ir drosmīgi un esiet drosmīgi tad, kad pārējie ir bailīgi!”